Programarea calculatoarelor

vectori: declarare, citire, iterare, afişare; algoritmi de bază: min/max, test de existență (există - any), test de totalitate (oricare - all), sortare, ștergere, inserare

Vectori (vectors, arrays)

Un vector este o mulțime unidimensională de elemente în care fiecărui element îi este asociat un index, cu ajutorul căruia elementul poate fi accesat. De exemplu, putem folosi vectori pentru a memora notele primite de un student, valorile citite de un senzor, fișierele dintr-un director, etc. Uneori se mai folosește cuvântul "tablouri" pentru vectori, dar în general un tablou se referă la un vector bidimensional (matrice).

În C variabilele de tip vector se declară punând paranteze drepte ([]) după numele variabilei şi în interiorul acestor paranteze numărul maxim de elemente care va putea fi conţinut în vector:

```
int a[100]; //declară vectorul "a" care poate conține maxim 100 de elemente de tip int float note[3]; //declară vectorul "note" care poate conține maxim 3 valori de tip float
```

În C întotdeauna indecşii într-un vector încep de la 0. Notația din matematică a; ("a de i" sau "elementul din a de la indexul i") se traduce în C prin a[i], adică indexul se pune după numele vectorului, între paranteze drepte. Cu această notație putem folosi elementele unui vector la fel ca pe variabilele obișnuite:

```
a[0]=7; // pune valoarea 7 la prima poziție (index) în vector
a[1]=-1; // pune valoarea -1 la a doua poziție în vector
printf("%d",a[0]); // afișează valoarea de la prima poziție
scanf("%d",&a[2]); // citește de la tastatură o valoare și o depune la a treia poziție
s=a[0]+a[1]; // calculează suma elementelor de la primele două poziții
```

Deoarece în C indecşii încep întotdeauna de la 0, dacă avem un vector de n elemente, ultimul element va fi situat la poziția *n-1*. Pentru vectorul *a* definit mai sus, avem:

a[0] a[1] a[98] a[99]	a[0]
-----------------------	------

total: 100 elemente

Putem folosi mai puţine poziţii decât am declarat pentru un vector, dar este important să existe poziţii suficiente pentru toate situaţiile posibile. Dacă am încerca să folosim poziţii care nu au fost declarate, vor apărea la rularea programului unele erori care pot fi destul de greu de depanat. De exemplu, dacă avem vectorul *float v[5]*, putem folosi dacă dorim doar 3 poziţii din cele 5 posibile, dar în niciun caz nu vom avea la dispoziţie 6, 7, etc poziţii. În C un vector odată declarat nu poate fi redimensionat (în caz că avem nevoie de mai multe sau de mai puţine poziţii), aşa că va trebui să declarăm de la început vectorul cu un număr acoperitor de poziţii pentru toate cazurile posibile.

Dacă ştim de la început ce elemente va conţine vectorul, putem să-l iniţializăm direct, în felul următor:

```
int v[]={7, 10, -1, 3, 5};
```

Elementele cu care se iniţializează vectorul se pun între acolade ({ }), separate prin virgulă (,). Dacă numărul de poziţii din vector este egal cu numărul de elemente date, atunci nu mai este nevoie să se declare dimensiunea vectorului, din cauză că aceasta poate fi dedusă de către compilator. În cazul de mai sus, vectorul va avea implicit 5 poziţii. Această dimensiune trebuie dată doar dacă dorim să rezervăm mai multe poziţii decât numărul

elementelor de la inițializare.

Exemplu: Să se calculeze suma elementelor vectorului {2, 9, 8, 5, 7, 3, 4}

Se constată că s-a folosit o variabilă n care conține numărul de elemente din vector. Programul ar fi putut fi scris și for(i=0;i<7;i++), dar atunci, dacă am fi modificat numărul de elemente, și acesta ar fi apărut în mai multe locuri în program, ar fi trebuit să modificăm în toate aceste locuri. Folosind variabila n, ajunge să modificăm într-un singur loc (la inițializarea lui n) și schimbarea va fi aplicată în toate locurile.

Variabila i se numește **iterator** deoarece cu ajutorul ei se parcurge (*iterează*) tot vectorul. Conform celor prezentate mai sus, v[i] se citește "valoarea din vectorul v de la poziția (indexul) i". Cea mai folosită formă de iterare este de la stânga la dreapta pe toate elementele din vector, realizată cu instrucțiunea **for(i=0;i<n;i++)**.

Aplicația 6.1: Să se afișeze câte elemente negative sunt în vectorul {7, -5, 4, 3, -9, 2, -8}.

Dacă se doreşte afişarea unor elemente din vector, acestea se pot afişa simplu, câte unul pe fiecare linie. Alternativ, pentru o afişare mai compactă, cu toate elementele pe aceeaşi linie, putem afişa fiecare element urmat de un spaţiu şi, la final, după iteraţie, afişăm \n pentru a trece la următoarea linie.

Exemplu: Să se afișeze toate elementele pozitive din vectorul {7, -5, 4, 3, -9, 2, -8}.

Aflarea valorii maxime/minime dintr-un vector

Pentru aflarea valorii maxime/minime dintr-un vector se poate folosi următorul algoritm (particularizat pentru maxim):

- 1. Dacă vectorul este vid (nu are elemente) se tratează în mod corespunzător această situație
- 2. Altfel, dacă sunt elemente în vector:
 - 2.1. Se consideră variabila *imax* ca fiind indexul valorii maxime și o inițializăm cu 0 (presupunem că

maximul este la prima poziție în vector).

- 2.2. Se iterează vectorul începând cu a doua poziție
 - 2.2.1. Dacă în vector la indexul curent există o valoare mai mare decât cea de la indexul *imax*, actualizează *imax* ca fiind indexul curent
- 2.3. În final. în *imax* se va afla indexul valorii maxime

Exemplu: Să se citească de la tastatură un număr n<=10 iar apoi *n* valori de tip float. Să se afișeze maximul elementelor citite.

```
#include <stdio.h>
int main()
  float v[10];
                                          // vectorul poate contine maxim 10 valori
  int n, i, imax;
  // citeste numarul de elemente
  printf("numarul de elemente: ");
  scanf("%d", &n);
  if (n == 0){
                                          // testeaza daca vectorul este vid
     printf("vectorul este vid");
                                          // daca vectorul nu este vid
  }else{
     for (i = 0; i < n; i++)
                                               // citeste pe rand elementele
        printf("v[%d] =", i);
        scanf("%g", &v[i]);
                                               // initializeaza indexul valorii maxime
     imax = 0;
     for (i = 1; i < n; i++)
                                               // itereaza de la a doua valoare
        if(v[i] > v[imax]){
                                                  // daca a gasit o valoare mai mare,
                                                      //actualizeaza imax cu indexul curent
          imax = i;
        }
     printf("maximul este %g", v[imax]);
  return 0;
```

Aplicația 6.2: Să se afișeze minimul elementelor din vectorul {7, -5, 4, 3, -9, 2, -8}.

Testarea dacă o valoare există în vector

Multe probleme implică să se determine dacă o anumită valoare (dată direct sau care îndeplineşte o anumită condiție) se află într-un vector. Echivalentul matematic al acestei probleme este operatorul EXISTĂ (∃). Un algoritm este următorul:

- 1. Iterează vectorul şi pentru fiecare valoare:
 - Dacă s-a găsit valoarea cerută, întrerupe iterarea cu instrucțiunea break
- 2. În final, dacă variabila iterator este egală cu numărul de elemente din vector (*n*), înseamnă că valoarea cerută nu a fost găsită (iteratorul a depăşit indexul ultimului element din vector, *n-1* şi s-a terminat instrucțiunea *for*, deoarece condiția *i<n* nu se mai îndeplineşte).
 - Altfel, dacă iteratorul este diferit de n, înseamnă că iterarea s-a oprit prin **break** și că valoarea cerută a fost găsită la poziția iteratorului.

Exemplu: Să se afişeze dacă în vectorul {7, -5, 4, 3, -9, 2, -8} există vreo valoare negativă.

```
#include <stdio.h>
int main()
{
```

```
int v[] = \{7, -5, 4, 3, -9, 2, -8\};
int i, n = 7;
for (i = 0; i < n; i++){ // itereaza toate elementele
                             // daca gaseste o valoare negativa
  if (v[i] < 0){
                                 // iese din for
     break;
  }
}
if (i == n){
                              // i==n doar daca s-a parcurs v pana la sfarsit
  printf("vectorul nu are elemente negative\n");
                              // i!=n daca s-a iesit cu break din iterare
}else{
  printf("vectorul are elemente negative\n");
}
return 0;
```

Testarea dacă toate valorile din vector îndeplinesc o anumită condiție

Această problemă are ca echivalent matematic operatorul ORICARE (∀). Ea se poate reduce la cea anterioară prin următoarea formulare: "Toate elementele din vector îndeplinesc o anumită condiție dacă nu există niciun element care să nu îndeplinească condiția cerută". Algoritmul arată astfel:

- 1. Iterează vectorul și pentru fiecare valoare:
 - 1.1. Dacă valoarea curentă nu îndeplineşte condiția dată (se testează inversa condiției date), întrerupe iterarea cu instrucțiunea **break**
- 2. În final, dacă variabila iterator este egală cu numărul de elemente din vector (*n*), înseamnă că toate valorile îndeplinesc condiția dată (dacă vreo valoare nu ar fi îndeplinit condiția, iterarea s-ar fi oprit la cel mult *n*-1).

Altfel, dacă iteratorul este diferit de n, înseamnă că iterarea s-a oprit prin **break** și deci există la poziția iteratorului o valoare care nu îndeplinește condiția dată.

Exemplu: Să se afișeze dacă în vectorul {7, -5, 4, 3, -9, 2, -8} toate valorile sunt negative.

```
#include <stdio.h>
int main()
  int v[] = \{7, -5, 4, 3, -9, 2, -8\};
  int i, n = 7;
  for (i = 0; i < n; i++){ // itereaza toate elementele
    if (v[i] \ge 0){
                              // testeaza inversa conditiei cerute
                                    // iese din for
       break;
    }
                               // i==n doar daca s-a parcurs v pana la sfarsit
  if (i == n){
     printf("toate elementele sunt negative\n");
                               // i!=n daca s-a iesit cu break din iterare
  }else{
     printf("nu toate elementele sunt negative\n");
  return 0;
```

Dacă dorim să scriem direct o condiție inversă fără să trebuiască să o reformulăm noi, putem folosi operatorul logic NOT (!). De exemplu inversa condiției "valoare negativă" (v[i]<0) se poate scrie !(v[i]<0).

Aplicația 6.3: Să se citească de la tastatură un număr n<=10 iar apoi *n* valori de tip int. Să se afișeze dacă toate valorile pozitive sunt pare.

Aplicația 6.4: Se citește un număr k. Să se afișeze dacă în vectorul $\{7, -5, 4, 3, -9, 2, -8\}$ există cel puțin un număr mai mare decat k.

Aplicația 6.5: Se citesc 2 numere x și y cu x<y. Să se afișeze minimul elementelor din vectorul $\{7, -5, 4, 3, -9, 2, -8\}$, care se află în același timp și în intervalul [x,y].

Aplicația 6.6: Să se citească de la tastatură un număr n<=5 iar apoi *n* valori de tip float. Să se afișeze toate valorile ale căror modul (valoare absolută) este strict mai mare decat 10.

Sortarea vectorilor

Elementele dintr-un vector este uneori nevoie să fie sortate după anumite criterii: în ordinea crescătoare a unor valori, alfabetic, după o dată calendaristică, etc. Pentru a putea realiza această sortare, avem nevoie de o **relație de ordine** între două elemente, de exemplu "<" (mai mic). Cu această relație de ordine putem aranja (sorta) elementele astfel încât ele să respecte relația dată. Relația trebuie să fie tranzitivă (dacă a
b și b<c => a<c) și atunci este suficient să ne asigurăm că oricare două elemente alăturate sunt sortate, pentru ca oricare elemente să fie sortate.

Există mulți algoritmi de sortare mai simpli sau mai complecşi folosiți în funcție de situațiile specifice şi de performanța necesară. Vom studia unul dintre cei mai simpli algoritmi şi anume **sortarea prin metoda bulelor** (*bubble sort*). Acest algoritm are următorii paşi:

- 1. Iterează vectorul și pentru fiecare pereche de două valori consecutive (o bulă):
 - 1.1. Dacă valorile nu sunt sortate (nu respectă relația de ordine), le interschimbă între ele şi setează o variabilă indicator (*flag*) pentru a memora faptul că a avut loc o schimbare în vector
- 2. După iterare, dacă a avut loc o schimbare în vector, mai repetă încă o dată iterarea vectorului (pasul 1).

Exemplu: Se citeşte un număr n (n<=10) și apoi *n* numere întregi. Se cere să se sorteze aceste numere în ordine crescătoare.

```
#include <stdio.h>
int main()
{
  int v[10];
  int i, n;
  int s;
                      // s(chimbare) - indicatorul (flag) daca a avut loc o schimbare
                      // variabila auxiliara necesara la interschimbare
  int aux;
  printf("n =");
                      // citeste n
  scanf("%d", &n);
  for (i = 0; i < n; i++)
                              //citeste toate elementele
     printf("v[%d] =", i);
     scanf("%d", &v[i]);
  }
  do{
     s = 0:
                              // setam faptul ca nu au avut loc schimbari la iterarea curenta
                              // @1 - pornim de la 1 ca sa formam perechi (v[i-1],v[i])
     for (i = 1; i < n; i++){
                                 // daca valorile NU respecta relatia de ordine
        if (v[i - 1] > v[i]){
                                    // interschimba valorile
          aux = v[i - 1];
          v[i - 1] = v[i];
          v[i] = aux;
          s = 1;
                                    // @2 - seteaza faptul ca a avut loc cel putin o schimbare
  } while (s);
                              // daca s adevarat (!=0), atunci repeta iterarea
```

Sortarea propriu-zisă are loc în bucla *do...while*. Se folosește o buclă *do...while* deoarece la fiecare iterare mai întâi trebuie determinat dacă vectorul este sau nu sortat și abia apoi se va ști dacă se va repeta iterarea sau nu. Variabila s este folosită ca indicator (*flag*). Variabilele indicator au o valoare logică (booleană), *adevărat* sau *fals*. Pentru acest algoritm nu ne interesează să știm câte interschimbări au avut loc la o iterare, ci doar dacă au avut loc asemenea interschimbări.

În linia @1 pornim cu iterarea de la i=1 deoarece formăm perechi (v[i-1],v[i]) (ex: (v[0],v[1]), (v[1],v[2]),...(v[n-2],v[n-1])). Aceste perechi se numesc *bule* (*bubble*) și de aici vine numele algoritmului. Dacă oricare dintre aceste perechi nu respectă relația de ordine, atunci interschimbăm elementele ei.

Pentru a interschimba valorile a două variabile x şi y avem nevoie de o a treia variabilă (auxiliară), deoarece dacă am scrie direct "x=y; y=x;", atunci prima oară y s-ar depune în x (s-ar pierde vechea valoare a lui x) şi în final ambele variabile ar avea valoarea y. Rezultă că avem nevoie prima oară să memorăm valoarea lui x altundeva, pentru a nu o pierde: "aux=x; x=y; y=aux;". Situația este analogică aceleia în care cineva are în ambele mâini câte o minge şi vrea sa le interschimbe între ele. Pentru aceasta, prima oară trebuie să pună o minge jos (în alt spațiu de stocare) și abia apoi poate să transfere cealaltă minge în mâna rămasă goală. În final va ridica mingea de jos în mâna din care a transferat mingea.

Dacă a avut loc o interschimbare, în linia @2 se setează variabila indicator pe valoarea *adevărat*, adică "*a avut loc o interschimbare*". În acest caz, condiția de continuare a lui **while** este adevărată și se va mai repeta încă o dată tot ciclul. Această repetare trebuie să aibă loc, deoarece nu se știe încă dacă valorile interschimbate au ajuns la pozițiile lor finale sau ele trebuie mutate (propagate) și mai multe poziții către stânga sau dreapta.

Pentru numerele {7, 1, 3, 2} au loc următoarele operații (<-> înseamnă interschimbare):

```
iterarea 1:
```

```
    ○ 7<->1 -> {1, 7, 3, 2}
    ○ 7<->3 -> {1, 3, 7, 2}
    ○ 7<->2 -> {1, 3, 2, 7}
```

• au avut loc interschimbări, deci se mai repetă o dată. Iterarea 2:

```
o 3<->2 -> {1, 2, 3, 7}
```

- au avut loc interschimbări, deci se mai repetă o dată. Iterarea 3:
 - (nicio interschimbare)
- nu au mai avut loc interschimbări, deci algoritmul s-a terminat

Se constată că practic algoritmul propagă valorile mai mari către dreapta, pe măsură ce iteratorul *i* avansează.

Acest algoritm este unul general, în sensul că dacă schimbăm relația de ordine, atunci se schimbă şi ordinea de sortare. Toți ceilalți paşi rămân la fel, modificându-se doar condiția din **if**. Această condiție trebuie să fie negarea (!) relației de ordine dorite, deoarece în acest caz trebuie să interschimbăm elementele.

Aplicația 6.7: Se citește un număr n (n<=10) și apoi n numere întregi. Se cere să se sorteze aceste numere astfel încât numerele impare să fie înaintea celor pare.

Ștergerea de elemente

Dacă se doreşte să se steargă unele elemente dintr-un vector, se poate proceda în două feluri:

- 1. **Dacă nu contează ordinea elementelor**, atunci se poate lua elementul de la sfârșitul vectorului și pune peste cel care se dorește a fi șters
- 2. **Dacă contează ordinea elementelor**, atunci toate elementele de după cel de şters vor trebui mutate (deplasate, shiftate, din engleza "to shift") cu o poziție la stânga, acoperindu-l pe cel de şters

În ambele situații trebuie actualizat numărul de elemente din vector, acesta scăzând cu o unitate.

Dacă la aceeași iterație se șterg mai multe elemente, trebuie ținut cont de faptul că peste elementul șters se va afla un nou element, necunoscut. Dacă iteratorul merge mai departe după ștergere, fără a verifica din nou elementul de la poziția la care a avut loc ștergerea, acest nou element va rămâne neverificat, ceea ce poate rezulta în potențiale erori.

Pentru a evidenţia această posibilă eroare care apare când nu retestăm valoarea de la poziţia la care a avut loc ştergerea, considerăm că avem de şters elementele negative din vectorul {-4, 7, -3}, fără a ţine cont de ordine. Când iteratorul este la indexul 0, vom şterge -4 punând în locul lui pe -3. Iteratorul va deveni apoi 1 (adică poziţia lui 7) şi -3 care a fost pus în locul lui -1 va rămâne în vector, deoarece valoarea de la poziţia 0 nu este retestată.

Din acest motiv, dacă s-a făcut o ştergere într-o iterație, iteratorul va trebui dat cu o poziție înapoi (ca împreună cu incrementarea finală din **for** să rămână pe loc), pentru a se testa și valoarea elementului care a luat locul celui şters.

Exemplu: Să se şteargă din vectorul {5, 8, 1, 4, 2, 6, 9} toate elementele pare, păstrând neschimbată ordinea elementelor, după care să se afişeze noul vector.

```
#include <stdio.h>
int main()
  int v[]={5, 8, 1, 4, 2, 6, 9};
  int i, j, n=7;
  for (i = 0; i < n; i++)
     if(v[i]\%2 == 0){
                              // test daca valoare para
       for(j = i+1; j < n; j++){
                                 // muta la stanga toate elementele de dupa v[i]
          v[j-1] = v[j];
       }
                                 // lungimea vectorului scade cu o unitate
       n--;
                                 // @1 - revine cu o pozitie pentru a se testa noua valoare pusa la v[i]
       i--:
     }
  for (i = 0; i < n; i++){
                                // afiseaza vectorul
     printf("%d\n", v[i]);
                                 // cate o valoare pe linie
  }
  return 0;
```

Vectorul final va avea valorile {5, 1, 9}. Ce vector ar rezulta dacă ar lipsi linia @1?

Aplicația 6.8: Se citeşte un număr n<=10 și apoi *n* numere întregi. Se cere să se șteargă din vector toate acele elemente care sunt urmate de un număr strict mai mare decât ele, păstrându-se ordinea elementelor.

Inserarea de elemente

Pentru a se insera un element între alte elemente, păstrându-se ordinea elementelor, într-o primă fază elementele începând cu poziția unde se face inserarea vor trebui deplasate cu o poziție la dreapta, pentru a se face loc elementului de inserat. După inserare, numărul de elemente crește cu o unitate. Trebuie avut grijă ca vectorul să aibă spațiu pentru valoarea nou introdusă.

Atenție: deplasarea elementelor trebuie făcută de la dreapta la stânga (de la sfârșit către început).

Dacă deplasarea s-ar face de la stânga la dreapta, atunci de fapt s-ar propaga valoarea de la poziția de inserat în toate pozițiile din dreapta ei. De exemplu, dacă avem vectorul {3, 7, 5} și vrem să inserăm 9 la indexul 1, mai întâi va trebui să mutăm pe 7 și pe 5 cu o poziție la dreapta. Dacă facem mutarea de la stânga la dreapta, atunci 7 va veni peste 5, ștergându-l din vector, iar apoi tot 7 (noua valoare pusă peste 5) va fi propagată până la sfârșitul

vectorului, rezultând după inserarea lui 9 {3, 9, 7, 7}. Din acest motiv deplasarea trebuie realizată de la dreapta la stânga, mutându-l mai întâi pe 5 la dreapta şi apoi pe 7 în vechea poziție a lui 5.

Exemplu: Se dă vectorul {7, -5, 4, 3, -9, 2, -8}. Să se insereze înainte de fiecare valoare din vectorul original negativul ei.

```
#include <stdio.h>
int main()
  int v[14] = \{7, -5, 4, 3, -9, 2, -8\};
                                                // in final in vector vor fi 14 elemente
  int i, j, n = 7;
  for (i = 0; i < n; i++)
     for (j = n; j > i; j--){
                                                   // @1 - itereaza de la dreapta la stanga
        v[j] = v[j - 1];
                                                      // muta la dreapta cu o unitate, inclusiv v[i]
     // acum in v[i] e vechea valoare, duplicata si la v[i+1]
                                                   // seteaza v[i] ca fiind negativul ei
     v[i] = -v[i];
                                                   // lungimea vectorului creste cu o unitate
     n++;
     // deoarece la v[i+1] este vechea valoare de la v[i],
     // pentru a nu mai fi procesata inca o data la urmatoarea iteratie (i+1),
     // se sare peste aceasta pozitie
     j++;
  }
  for (i = 0; i < n; i++)
     printf("%d\n", v[i]);
  }
  return 0;
```

La fiecare iterație, după ce s-au deplasat elementele începând cu poziția i la dreapta, v[i] se va afla și la v[i+1]. La următoarea iterație, când i va fi i+1, rezultă că această valoare va fi procesată încă o dată și tot așa la infinit. Pentru a se evita aceasta, după inserarea unei valori, se incrementează i, astfel încât împreună cu incrementul de la **for**, noua valoare a lui i de fapt va fi i+2, trecându-se astfel direct la v[i+2].

Observație: în general, când gândim un algoritm cu vectori, este foarte bine să verificăm dacă o iterare cuprinde primul şi ultimul element de procesat. Pentru aceasta, analizăm ce se petrece pentru prima şi ultima poziție a iteratorului.

De exemplu, în linia @1, j merge de la n la i+1 inclusiv. Pentru j==n, avem v[n]=v[n-1], adică ultima valoare din vector va fi pusă la prima poziție liberă de după vector. Pentru j==i+1, avem v[i+1]=v[i], adică mută la dreapta inclusiv elementul de la v[i].

Aplicații propuse

Aplicația 6.9: Se citește un număr n<=10 și apoi n numere pozitive. Se cere să se insereze înainte de fiecare valoare impară din vectorul original valoarea 0.

Aplicația 6.10: Se citește un număr n<=10 și apoi n numere întregi, inclusiv negative. Se cere să se sorteze aceste numere astfel încât numerele pozitive unitare să fie înaintea celorlalte.

Aplicația 6.11: Se citeşte un număr n<=10 și apoi *n* numere întregi. Se cere să se șteargă toate duplicatele (ori de câte ori apar acestea) din vector, păstrându-se ordinea elementelor.

Aplicația 6.12: Se citeşte un număr n<=10 și apoi *n* numere întregi. Se cere să se insereze după fiecare valoare din vectorul original pătratul ei.